

SAMMANDRAG

Barnombudsmannens verksamhetsberättelse för 2005. Helsinki 2006. 44 sidor.

(Social- och hälsovårdsministeriets rapporter, ISSN 1236-2115; 2006: 26)

ISBN 952-00-2034-9 (hft.)

ISBN 952-00-2035-7 (PDF)

Politices licentiat *Maria Kaisa Aula* började 1.9.2005 som Finlands första barnombudsman. Barnombudsmannen skall årligen avge en berättelse om sitt verksamhetsområde till statsrådet. Verksamhetsberättelsen för år 2005 är indelad i två delar. Den första delen rapporterar om det arbete som barnombudsmannen inledde i september. Den andra delen utvärderar hur barnens välfärd har utvecklats och barnens rättigheter har tillgodosetts. Nödvändiga revideringar av lagstiftningen har särskilt samlats till ett kapitel där man också utvärderar kundkontakter som tagits med barnombudsmannens byrå.

Barnombudsmannen är för beslutsfattare en väckarklocka, en samhällspolitisk opinionsbildare, en som förstärker barnens röst och utvecklar samarbete mellan aktörer inom barnpolitiken. Ombudsmannen följer barns och ungdomars levnadsförhållanden och påverkar genom initiativ samhällspolitiken för att förstärka barnperspektivet. I uppgifterna ingår även att förstärka barns och ungdomars deltagande och att förmedla barnens synpunkter till beslutsfattarna. Grunden för arbetet är FN:s konvention om barnets rättigheter.

Barnombudsmannens uppgift är att främja barnets intressen och tillvarata barnets rättigheter tillsammans med andra aktörer inom området. Barnombudsmannen ersätter inte andra myndigheters verksamhet utan kompletterar denna. Barnombudsmannen avgör inte frågor som gäller enskilda barn eller familjer. Målet är att genom att förstärka nätverksbildning och samarbete inom barnpolitiken förbättra barnens välfärd generellt.

I verksamhetsberättelsen presenterar barnombudsmannen en programmessig bedömning av

barnens välfärd som baserar sig på aktuell forskning om barnens levnadsförhållanden och barndomen. Målet är att konkretisera bedömningen i kommande berättelser. En majoritet av barnen i Finland mår bra men anledningen till oro är den ständiga ökningen av barn som mår dåligt. Många problem anhopas hos ett litet, men växande antal barn och familjer.

Enligt barnombudsmannen skall man i nästa regeringsprogram nationellt förbinda sig till konkreta mål för att minska antalet barn som mår dåligt. På lång sikt kunde målet exempelvis vara en halvering av antalet barn som mår dåligt. Även diskussionen om näringslivets samhällsansvar borde utvidgas till att omfatta barnens skydd och välfärd.

I verksamhetsberättelsen utvärderas brister i kunskapsunderlaget avseende barnens välfärd och levnadsförhållanden. Det finns otillräckligt med information om utvecklingen av barnens levnadsförhållanden och uppföljningen inom statsförvaltningen är osammanhängande. Särskilt uppgifterna om välfärden för barn under 12 år är bristfälliga. Det sker för närvarande ingen uppföljning av omfattningen och utvecklingen av våld som riktas mot barn och barnens egen uppfattning om sin säkerhet. Detsamma gäller barnens psykiska problem, deras utvecklingstrender och tjänstehelheten. Det behövs mer av både statistikuppgifter och forskningsinformation om orsaker till och utvecklingsriktningar av det ökande antalet barn inom barnskyddet och deras levnadsförhållanden.

För att förstärka barndomsforskningen i Finland behövs dessutom ett mångdisciplinärt forskningsprogram genom vilket man utvärderar och förutser faktorer som inverkar omfattande på barnens välfärd.

Genomförandet av barnens rättigheter utvärderas i berättelsen på grundval av de rekommendationer som FN:s kommitté för barnets rättigheter givit. De centralaste bristerna i Finland i fråga om barnens rättigheter hör samman med tjänsternas ojämna kvalitet och tillgången till dessa samt före-

byggande av våld som riktas mot barn. Bedömningen av barnets intressen är bristfällig inom beslutsfattandet och det finns alltför litet kunnande som anknyter till detta. Statsmakten informerar inte heller tillräckligt om FN:s konvention om barnets rättigheter och dess uppföljningsprocess. Det finns utrymme för förbättring när det gäller metoderna för hörande av barn och barns deltagande.

De vanligaste ämnena under hösten 2005 när klienter varit i kontakt med barnombudsmannens byrå har haft anknytning till skola, media och reklam, vårdnadstvister i samband med skilsmässa och ärenden som rör öppenvård och vård utom hemmet inom barnskyddet. I berättelsen utvärderas innehållet i kontakterna och de behov av lagstiftning och beslutsfattande som framkommer i dessa. De viktigaste av dessa är genomförandet av en totalrevidering av lagstiftningen när det gäller barnskyddslagen samt förstärkandet av psykosocialt stöd och förlikning i tjänsterna när föräldrarna till barnen skiljer sig.

Barnombudsmannen presenterade under hösten 2005 ett förslag om utvärdering av barnkonsekvenserna till ansvariga för kommun- och servicestrukturprojektet. Barnperspektivet skall beaktas föregripande vid planering av reformen. Genom lyckade servicelösningar kan man stödja genomförandet av barnens rättigheter och barnens välbefinnande.

Barnombudsmannens byrå öppnades utan att strukturer eller servicesystem som var centrala för den nya myndigheten hade planerats i förväg. Medborgarsamhällets förväntningar avspeglades i de hundratals kontakter med barnombudsmannens byrå och förfrågningar av medborgare och olika samarbetsparter. Byråns personalresurser var otillräckliga i förhållande till förväntningarna och uppgifterna. Därför uppstod till exempel långa köer till kundtjänsten under hösten 2005. Förutom barnombudsmannen arbetade en avdelningssekreterare på byrån.

Riksdagens finansutskott betonade i sitt betänkande (FiU45/2005 rd) om statsbudgeten 2006 behovet av att utreda hur barnombudsmannen i samarbete med olika ministerier, forskningsanstalter och övriga sakkunnigorganisationer på området kan bilda nätverk med nödvändig sakkunskap och nödvändiga personalresurser. Vid utvecklandet av byråns personalresurser finns behov av att förstärka barnens deltagande, utvärdering av barnens levnadsförhållanden, informering och kundtjänstens arbetsinsatser.

Nyckelord:
barn, barndom, barnombudsmän,
barnens rättigheter, barnets ställning,
barnpolitik, unga,
verksamhetsberättelser, välfärd